

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΙΛΩΝ ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

Πολιτιστικό σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που ιδρύθηκε
στη Γενεύη (Ελβετία) στις 14 Δεκεμβρίου 1988

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Ιδρύθηκε στην Αθήνα στις 2 Φεβρουαρίου 1991

<http://www.amis-kazantzaki.gr/>

fb: <http://www.facebook.com/amis.kazantzaki.gr>

Πρόεδρος: Σήφης Μιχελογιάννης
email: sifis.michelogiannis@gmail.com
κινητό: 6932730514

Γεν. Γραμ.: Σοφία Νταλαμπέκη
email: sofia.ntalampeki@gmail.com
κινητό: 6937427898

Αριθ. Πρωτ. : 2021/11

Χανιά, 29 Μαρτίου 2021

Γιατί ένας «Απόστολος» για τον Καζαντζάκη

Στην ερώτηση «ΓΙΑΤΙ Ο ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ» δεν απαντά μόνο ο Αμερικανοεβραίος συγγραφέας, Νομπελίστας ειρήνης, Elie Wiesel, λέγοντας «γιατί όποιος αρχίζει να διαβάζει τον Καζαντζάκη, δεν σταματά ποτέ». Υπάρχει και η ευρωπαϊκή απάντηση του Γάλλου Νομπελίστα λογοτεχνίας Αλμπέρ Καμύ, που λέει: «γιατί ο Καζαντζάκης άξιζε 100 φορές περισσότερο το Νόμπελ λογοτεχνίας, από όλους τους σύγχρονους του που το πήραν», βάζοντας και τον εαυτό του μέσα σε αυτόν τον κατάλογο. Προσθέτει δε και το ότι ο Καζαντζάκης ήταν μεγαλόψυχος, αφού του έστειλε συγχαρητήρια με έναν πολύ θερμό χαιρετισμό, όταν ο Καμύ πήρε το Νόμπελ. Υπάρχουν βέβαια και αμέτρητες άλλες απαντήσεις στην ερώτηση: «ΓΙΑΤΙ Ο ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ»

Προσωπικά, θα απαντήσω σε ένα άλλο, σχετικό όμως, ερώτημα: «ΓΙΑΤΙ Ο ΣΤΑΣΙΝΑΚΗΣ» και η παρουσίαση του βιβλίου του «ΔΡΟΜΟΙ ΖΩΗΣ - Στα χνάρια του Νίκου Καζαντζάκη». Εμμέσως απαντώ και στο ερώτημα που μας απευθύνουν ορισμένοι άνθρωποι με καλή θέληση και πίστη: «ΓΙΑΤΙ Ο ΣΤΑΣΙΝΑΚΗΣ και όλοι εσείς ασχολείστε με τον ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ, την ώρα που ο ίδιος είναι τόσο μεγάλος και έχει αποδώσει ένα τόσο σημαντικό έργο, που αυτό και μόνο αρκεί να μιλήσει γι' αυτόν».

Όμως γνωρίζουμε όλοι ότι ακόμη και οι ιδρυτές θρησκειών είχαν όχι μόνο τους προφήτες που προαναγγέλλουν την άφιξή τους, αλλά και τους ΑΠΟΣΤΟΛΟΥΣ, τους ιεράρχες και τους ιεροκήρυκες, για τη διάδοση του έργου τους. Είναι ένα ιστορικό δεδομένο η βοήθεια των γυναικών της Θεσσαλονίκης όταν εκινδύνευε η διάδοση του χριστιανισμού.

Όσον αφορά τον Καζαντζάκη, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη μεγάλη συμβολή του Παντελή Πρεβελάκη στην κατανόηση, την προσέγγιση και τη διάδοση του έργου του Καζαντζάκη.

Έρχομαι τώρα κατευθείαν πλέον στον ΓΙΩΡΓΟ ΣΤΑΣΙΝΑΚΗ και στο τεράστιο έργο του που είναι αφιερωμένο εξ ολοκλήρου στον Νίκο Καζαντζάκη. Είναι η ίδια η ΕΛΕΝΗ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ η χήρα του μεγάλου συγγραφέα, που παραπονείται στον

Στασινάκη, στη Γενεύη, το 1968, ότι μόλις 11 χρόνια από το θάνατο του Καζαντζάκη, φαίνεται ότι όλοι, Πανεπιστήμια, Αρχές και Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τον είχαν ήδη ξεχάσει.

Αυτή η συνομιλία του Γιώργου Στασινάκη με την Ελένη Καζαντζάκη και η γνώση του ότι οι μεγάλοι ευρωπαίοι συγγραφείς, όπως ο Marcel Proust, ο George Bernard Shaw και τόσοι άλλοι, είχαν συλλόγους φίλων τους, ωρίμασε την ιδέα να γίνει κάτι ανάλογο με τον Καζαντζάκη. Έτσι, 30 φίλοι και θαυμαστές του Καζαντζάκη, με την παρουσία της Ελένης Καζαντζάκη, του Γιώργου Στασινάκη και του Γιώργου Ανεμογιάννη, συναντήθηκαν στο πανεπιστήμιο της Γενεύης, πολύ αργότερα βέβαια, το 1988, και ίδρυσαν τη Διεθνή Εταιρεία Φίλων Νίκου Καζαντζάκη, ένα πολιτιστικό σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Έρχομαι τώρα στο τι ακριβώς είναι το βιβλίο του Στασινάκη. Ο ίδιος μας λέει ότι δεν είναι ούτε λογοτεχνικό έργο, ούτε πανεπιστημιακό σύγγραμμα. Ότι είναι μια ένδειξη σεβασμού στον μεγάλο δάσκαλο και μια μαρτυρία των περιπλανήσεών του σε όλο τον κόσμο, στις πέντε ηπείρους, σε 101 χώρες, για τη διάδοση των έργου του Καζαντζάκη, για τριάντα χρόνια, από το 1989 μέχρι το 2019.

Αυτή η ΣΕΜΝΟΤΗΤΑ του Στασινάκη, τον οδήγησε στο να μη συγγράψει μια Αυτοβιογραφία που μπορούσε να έχει στοιχεία φαντασίας, ούτε Απομνημονεύματα, που μπορούσαν να είχαν πολλά συναισθηματικά στοιχεία. Ο Στασινάκης, έχοντας συνείδηση του μεγέθους του Καζαντζάκη, έκαμε μια ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΗ καταγραφή της ΕΠΟΠΟΪΑΣ της δικής του ζωής, που είναι πλήρως αφιερωμένη στον μεγάλο συγγραφέα και στοχαστή Καζαντζάκη.

Για την παρουσίαση του βιβλίου, είχαμε τρεις ομιλητές, με τη σειρά ομιλίας: Σήφης Μιχελογιάννης, Νίκος Χρυσός, Κατερίνα Ζωγραφιστού. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο Νίκος Χρυσός, Α΄ αντιπρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος της ΔΕΦΝΚ, βραβευμένος συγγραφέας με το Ευρωπαϊκό Βραβείο Λογοτεχνίας, το 2019, για το μυθιστόρημά του «ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΡΑ», συμφωνεί ότι ο Στασινάκης απέφυγε ενσυνείδητα να γράψει μια αυτοβιογραφία.

Υπάρχει η ΑΝΥΠΕΡΒΛΗΤΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ του Γιώργου Στασινάκη, για την εξάπλωση της ΔΕΦΝΚ στις πέντε ηπείρους της Γης, με 130 παραρτήματα και επιτροπές. Θαυμάζουμε την καταπληκτική ΑΝΤΟΧΗ του να καταφέρνει να οργώνει σε 7-10 μέρες αρκετές πολιτείες των ΗΠΑ ή σε άλλες τόσες μέρες κάθε φορά την Ευρώπη, την Αυστραλία, τη Νότια Αμερική, την Ασία και την Αφρική, για να διαδώσει το λογοτεχνικό έργο, τον φιλοσοφικό στοχασμό και όλα τα μηνύματα του Καζαντζάκη. Όλα αυτά βέβαια με δικά του έξοδα.

Αυτό που δεν καταγράφεται στο βιβλίο του Στασινάκη, ούτε και φαίνεται από τις πολλές ωραίες φωτογραφίες του, είναι η ΑΜΕΣΟΤΗΤΑ των ενεργειών και της επαφής του με το εκάστοτε ακροατήριο στις αναρίθμητες περιπλανήσεις του, όπου γης, για τη διάδοση του έργου του Καζαντζάκη.

Τον είδαμε στην Ελλάδα να μοιράζει τις αιτήσεις για την εγγραφή μελών στη ΔΕΦΝΚ, να διαφημίζει το Regard Cretois, με τα σημαντικά κείμενα για το έργο του Καζαντζάκη, και να γίνεται φίλος με οποιονδήποτε συναντούσε. Ήταν γεμάτος πάντοτε με αλληλεγγύη και ανθρωπισμό.

Ο Στασινάκης πρότεινε και οργάνωσε σπουδαία ΣΥΝΕΔΡΙΑ αφιερωμένα στο έργο του Καζαντζάκη. Περιορίζομαι σε δύο.

Στο ΣΥΝΕΔΡΙΟ που έγινε στο Ηράκλειο το 2007, για τα 50 χρόνια από το θάνατο του Καζαντζάκη, πέρα από τις σπουδαίες αναλύσεις για το λογοτεχνικό έργο του Καζαντζάκη, διευκρινίστηκαν και κάποια θέματα που σχετίζονταν γύρω από το θέμα των σχέσεων του συγγραφέα με την Ορθοδοξία. Διευκρινίστηκαν τα γεγονότα της τελετής της κηδείας του Καζαντζάκη, που έγινε δημοσία δαπάνη, χοροστατούντος του τότε Αρχιεπισκόπου Κρήτης Ευγένιου και αρκετών ιερέων. Παρέστησαν στην κηδεία εξέχοντες πολιτικοί, όπως ο Γεώργιος Παπανδρέου, ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης και ο τότε υπουργός παιδείας, Αχιλλέας Γεροκωστόπουλος. Στην ταφή του Καζαντζάκη στο φρούριο Μαρτινέγκο, παρέστη και τέλεσε το τρισάγιο ο στρατιωτικός ιερέας Σταύρος Καρπαθιωτάκης. Στο ίδιο ΣΥΝΕΔΡΙΟ διευκρινίστηκε παρουσία του Αρχιεπισκόπου Κρήτης Ειρηναίου και του Μητροπολίτη Αρκαλοχωρίου Ανδρέα Νανάκη το ό,τι ουδέποτε έγινε αφορισμός του Καζαντζάκη από την Ορθόδοξη εκκλησία, παρά την εχθρική στάση της εκκλησίας των Αθηνών, χάρις προφανώς και στην παρέμβαση του Οικουμενικού μας Πατριαρχείου.

Σπουδαίο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ήταν και αυτό που έγινε στο αμφιθέατρο του ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ, το 2018, υπό την αιγίδα, με την παρουσία και τον χαιρετισμό του τότε Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλου. Έγινε το συνέδριο επειδή το 2017 είχε κηρυχθεί «έτος Καζαντζάκη» και το 2018 συμπληρώθηκαν τα 30 χρόνια της ΔΕΦΝΚ.

Είχα υποστηρίξει προς τον πρόεδρο της ΔΕΦΝΚ Στασινάκη τη διενέργεια αυτού του συνεδρίου, αναφέροντας ότι αυτή η θεματική πλευρά του έργου και της ζωής του Καζαντζάκη δεν είχε ποτέ διερευνηθεί ουσιαστικά. Άλλωστε ο Καζαντζάκης είναι και άνθρωπος της πράξης και είχε σημαντική πολιτική δράση. Με τον Στασινάκη άλλωστε με συνδέει μία δεκαεπταετής άρρηκτη φιλία και συνεργασία.

Ο Καζαντζάκης είχε διατελέσει Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Περιθάλψεως επί Ελευθέριου Βενιζέλου και κατάφερε να επαναπατρίσει περί τους 150.000 Έλληνες της περιοχής του Καυκάσου, που βρίσκονταν σε άμεσο κίνδυνο. Έγινε Υπουργός στην Κυβέρνηση Σοφούλη. Υπήρξε Πρόεδρος μιας σοσιαλιστικής κίνησης. Συνέταξε μαζί με τον Γιάννη Κακριδή και τον Γιάννη Καλιτσούνακη την Έκθεση της Επιτροπής Διερεύνησης των ωμοτήτων των Γερμανών ναζιστών στην Κρήτη, για τις αποζημιώσεις που ακόμη περιμένουμε.

Το συνέδριο αυτό είχε μεγάλη δημοσιότητα και είδε να δημοσιεύονται τα πρακτικά του από τις εκδόσεις Καστανιώτη σε ένα πολύ ωραίο τόμο, με τον τίτλο που είχε και το συνέδριο: «Ο ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ».

Πιστεύω ότι σε ένα άρθρο αφιερωμένο στον Στασινάκη και στην παρουσίαση του βιβλίου του, την οποία αναγκαστήκαμε να κάνουμε διαδικτυακά λόγω της καραντίνας, ο ίδιος ο Στασινάκης θα ήθελε να γίνει μια ουσιαστική αναφορά στον ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ για τη μέγιστη προσφορά του μεγάλου συγγραφέα στον Ελληνισμό. Προσωπικά, ως ένας εισηγητής στο συνέδριο για τον Καζαντζάκη και την πολιτική, με θέμα της ομιλίας μου «την αμφίδρομη σχέση της λογοτεχνίας με την πολιτική», διάλεξα έναν σύνθετο τρόπο να στηρίζω τις απόψεις μου όπως αναφέρεται στον σχολιασμό και στην εισαγωγή που υπάρχει στον τόμο του συνεδρίου.

Το δεύτερο μέρος της εισήγησής μου περιορίζεται στη σχέση ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ και ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ. Άλλωστε ο καθηγητής Γιώργης Γιατρομανωλάκης αναφέρει σχηματικά ότι η ισορροπία της Κρήτης στηρίζεται στο ότι Δυτικά, στα Χανιά, υπάρχει το Μνημείο του Ελευθερίου Βενιζέλου, στο Ακρωτήρι, και Ανατολικά το Μνημείο του Νίκου Καζαντζάκη, στο Μαρτινέγκο, στο Ηράκλειο. Τέλειωσα την εισήγησή μου στο συνέδριο με ένα ποίημα που έγραψα για τις δυο πολύ μεγάλες, τεράστιες προσωπικότητες της νεότερης ιστορίας μας και τη μέγιστη προσφορά τους στον Ελληνισμό:

*Του μύθου και του θρύλου η αναλαμπή
Φώτισε τα αβέβαια βήματα του άπειρου χρόνου
Του Ψηλορείτη και των Λευκών Ορέων οι σταυραετοί
Χαράζανε τα ονόματά τους στο γρανίτη της Ιστορίας
Σπάσανε τα δεσμά του θανάτου
Ο χρόνος σταμάτησε
Από τον ταπεινό πηλό εμείς μπορούμε
να πλάσουμε Καρυάτιδες, μας είπατε
Θα ανεβαίνουμε πάντοτε στην Ακρόπολη
Θα κατεβαίνουμε πάντοτε στο Μουσείο
Θα λατρεύουμε πάντοτε το Ερέχθειο,
σας αποκριθήκαμε.
Ελευθέριε Βενιζέλε, Νίκο Καζαντζάκη,
φωτίσατε τη ζωή μας
Φέρατε τον νεότερο ελληνικό πολιτισμό
στα πέρατα της Γης.*

Ο δρομέας αυτός της καζαντζακικής φλόγας, όπως έχει ονομάσει η κυρία Καίτη Κουτρομπά, στα Χανιά, τον Γιώργο Στασινάκη, έχει γράψει και ένα άλλο βιβλίο με τον τίτλο «ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ - ΖΟΡΜΠΙΑΣ, ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΦΙΛΙΑ». Ίσως, τότε ο Στασινάκης να είχε στο μυαλό του, μαζί με τα πραγματικά γεγονότα, την ιδεατή, τη φανταστική φιλία κατά το Πλατωνικό πρότυπο, μεταξύ του ίδιου και του Καζαντζάκη. Έκανε την απαραίτητη μεταφορά και μετουσίωση.

Στο βιβλίο που παρουσιάσαμε «ΔΡΟΜΟΙ ΖΩΗΣ - Στα χνάρια του Νίκου Καζαντζάκη» υπάρχει η έμπνευση του Στασινάκη, αλλά και η ΣΕΜΝΟΤΗΤΑ του και η ΛΙΤΟΤΗΤΑ της γραφής του.

Είναι γνωστό ότι ο Καζαντζάκης πριν φύγει για το τελευταίο του ταξίδι στην Άπω Ανατολή, έγραψε σε ένα λεύκωμα ενός βιβλιοπωλείου στην Αντίμπ της Γαλλίας, όπου ζούσε, ότι «η ποίηση είναι το αλάτι της γης, που εμποδίζει τον κόσμο να σαπίσει».

Ο Στασινάκης στο βιβλίο του αναφέρει δύο διάσημους Έλληνες ποιητές και ποιήματά τους, που έχουν σχέση με το ταξίδι. Αναφέρει τον νομπελίστα Γιώργο Σεφέρη, που μας λέει ότι «είναι ευτυχισμένος αυτός που στη ζωή του έχει κάμει το ταξίδι του Οδυσσέα».

Αναφέρει και τον Κωνσταντίνο Καβάφη που μας αναγγέλλει:

*«Σαν βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη,
να εύχεται να είναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις...».*

Έτσι ήταν τα ταξίδια του Στασινάκη.

Αυτοί ήταν οι δρόμοι της ζωής αυτού του «Απόστολου» του Καζαντζάκη.

Σήφης Μιχελogiάννης,

*Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων
Νίκου Καζαντζάκη, πρώην Βουλευτής Χανίων*

